

SIIPIRIKKO 4/96

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Siipirikko 4•1996 23 vsk.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja:
Risto Juvaste Viljakaari 4, 80510 Onttola
puh (013) 801 293, 0400 - 632 973
sähköposti risto.juvaste@ncp.fi

Varapuheenjohtaja:
Harri Kontturi Metsänurmentie 13, 80140 Joensuu

Sihteerit:
Petri Palviainen Koulutie 2 A, 83150 Roukalahti
puh (013) 657 152

Rahastonhoitaja:
Timo Karkkiäinen Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu

Muut hallituksen jäsenet:
Hannu Huuskonen Kaislarannantie 1 D 14,
80140 Joensuu puh (013) 803 995, työ (013) 2513 480
sähköposti hannu.huuskonen@joensuu.fi
Kimmo Koskela Asikaisentie 1, 80260 Joensuu
puh (013) 313 397
Ari Parviainen Nääänkätu 5 B 16, 80230 Joensuu
puh (013) 311 182
Pentti Zetterberg Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu
puh/auton 049 - 170 210, työ (013) 2513 505
sähköposti pentti.zetterberg@joensuu.fi

Korjaus: Siipirikon edellisessä numerossa (3/96) oli osa lainausmerkeistä korvautunut nelijuurimerkeillä.
Pahoittelemme tapahtunutta.

SISÄLLYSLUETTELO

3	<i>Jari Kontiokorpi:</i>
Elämää Valkoisella merellä
9	<i>Hannu Huuskonen & Olli Günther:</i>
Talvilinnut Pohjois-Karjalassa 1995
15	Syysmuutto 1995 Pohjois-Karjalassa
15	<i>Petri Palviainen:</i> Päämuutto
18	<i>Kari Lindblom:</i> Petolinnut
19	<i>Harri Kontkanen:</i> Isot linnut & arktika
23	<i>Pentti Zetterberg:</i> Vaelluslinnut
30	<i>Hannu Lehtoranta:</i>
Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1995

kansi: Ennätysellinen marjatalvi 1995/96 kokosi joukoittain tilhiä. - kuva Kalevi Vuojolainen

Lehden toimituskunta:
Harri Kontkanen (vastaava toimittaja) Koulukatu 27 A 6,
80100 Joensuu puh (013) 120 376
Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6, 80160 Joensuu
puh (013) 821 482
Olli Günther (taitto) Merimiehenkatu 7 B, 80110 Joensuu
puh (013) 225 614 sähköposti gunther@cc.joensuu.fi

Tilausasiat:
Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus
v.1997 on 85 mk (opiskelijat 75 mk). Perhejäsenmaksuun
(20 mk) lehti ei sisälly. Siipirikon tilausmaksu v.1997 on 85
mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk
(10-vuotisjuhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982- 5 mk
(25-vuotisjuhlanumero 100 mk) + postikulut.

Yhdistyksen tilit:
Merita 104030-308134/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen
Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu. (esim. jäsenmaksut,
maksut irtonumeroista yms. - ilmoita
pankkisiirtolomakkeella viestinä, mitä olet maksanut.)

Elämää Valkoisella merellä

Jari Kontiokorpi

Ruskea Samara imi ahneesti kilometrejä 23. syyskuuta 1995 kohti synnyinmaataan. Lähdimme aamuvarhaisella Joensuusta kohti Vartiusta ja Vienan Karjalaa. Hotan Pertti katseli maiseimia ratin takana vierellään tuttu karvanaama, Parviaisen Ari. Minä olin sulloutunut takapenkille valtavan tavaravuoren viereen. Tavarain määrän ymmärtää, suunnitelmissa kun oli havainnoida lintuja pari viikkoa Vienan rannalla. Mitään ehdotonta aikataulua emme olleet nuijineet, Venäjällä moiset romuttuisivat kuitenkin.

Vienanmeri on syysarktikin synnytyshuone, joka vaikuttaa oleellisesti Suomen yli soljuvaan muuttoon. Alueelle on haikailtu jo 80-luvulta lähtien (esim. Kontiokorpi 1990), mutta ensimmäinen kahdeksanpäiväinen yhteiskarjalainen retkikunta ihmetteli maisemia ja lintuja vasta syyskuussa 1992 (Leivo 1993). Seuraavana syksynä toteutettiin jo vähän pitempi arktikareissu, jolla aktiiveina olivat meidän lisäksi myös Petri Palviainen ja Pentti Zetterberg. Lokakuun 3.-7.1993 mukavan reissun havaintoja olivat mm. myrskylinnut, nokiliitäjä ja virtavästäräkki. Vaikuttavin näky oli kuitenkin rajusti alkanut sorsien ja kuikkalintujen muutto lähtöamuna 7.10. Oli jotakuinkin katkeraa jättää kiihtynyt *Gavia*-meno Vienan päälle ja itse lähteä köröttelemään Suomeen.

Ah, Venäjä!

Matkustamista varten sää oli hyvää pilvistä, lounaistuulta ja välillä tihkua. Puolen päivän jälkeen pääsimme rajan yli jonotettua pari tuntia. Vienanmerelle ehdimme hämärissä. Ajoimme heti Belomorskin (suom. Sorokka) satamaan. Rajussa tuulessa havaitsimme vain muutamia paikallisia sepelhanhia ja haapanoita. Muuttoa ei ollut. Siirryimme kaupungin parhaaseen eli ainoaan hotelliin, jossa

saimme aluksi venäläisalennuksen. Henkilökunta huomasi pian mokauksensa ja hinta tuplaantui = ulkomaalaislisä. Soitin edellisiltä reissuilta tutuksi tulleelle Liljalle, joka suomenkielen taitajana on ollut suureksi avuksi ennenkin. Myöhemmin Lilja tuli käymään ja kertoi yrittävänsä meille seuraavana päivänä parempaa majoitusta metallikombinaatin eli entisen tykkitehtaan asuntoon! Kuulosti hyvältä. Samaran veimme miliisiaseman hoiviin. Sateessa meidän ei tarvinnut kävellä takaisin - paikallinen mustamajaja eli miliisimolo kyyditti meidät hotellille. Meillä oli molon "asiakaspuoletta" aika hilpeää. Kaikille tilanne ei ollut kuitenkaan uusi.

Ensimmäisenä aamuna ajelimme malttamattomina kohti Kuivaniemeä (ven. Suhoe), joka sijaitsee parikymmentä kilometriä Belomorskista kaakkoon. Silmissä vilkkui vielä elävänä kuva syksyn 1992 kymmenistä tuhansista sepelhanhista. Pettymys olikin

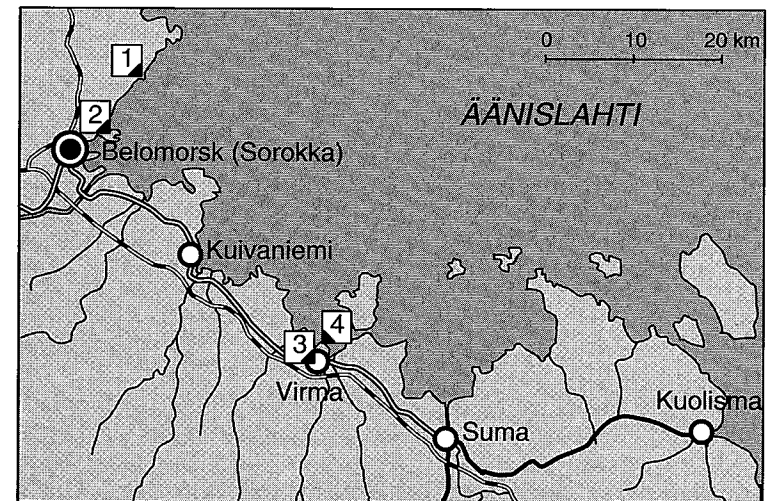
kohtalainen, kun nyt paikalla oli vain tuhat sepelhanhea ja muutama tuhat puoliskeltajasorsaa. Lohduttavuimme ajatuksella, että vielä ne saapuivat tänne.

Muutto oli lounaistuulessa heikkoa. Kaakkureita suuntasi sisämaahan vain parisataa. Aurinkoisessa säässä oli kuitenkin mukava katsella ohilukuvia piekanoita ja paikallisia merikotkia. Ja nautiskella hiljaisuudesta ja rakkolevän aromista. Yövyimme vielä hotellissa, mutta seuraavaksi aamuksi sovimme muuton tykkitehtaan tiloihin. Illalla ahmimme formulakisat televisiosta. Harmaavalkoinen tellu oli kyllä työläs katsella. Formulainnostus olikin valtava - pojat nukahtivat ennen starttia.

Järjestelyt putkeen

Seuraavana aamuna ehdimme havainnoida Kuivaniemessä vain kotvan aikaa, kun piti jo lähteä takaisin kaupunkiin. Tykkitehtaan asunto oli kuin tehty meille. Kaksi huonetta ja keittiö tarvittavine tykötarpeineen. Suihku lämpimän veden kera miellytti. Auton säilytys kävi kätevästi tehtaan sähköportin takana turvassa. Polttoaineen saannissa olisi voinut tulla ilman Liljaa ongelmia, koska korkeakoktaanista sai vain työkäyttöön. Mutta mehän olimmekin lintututkijoita! Vielä vaihdimme markkoja rupliksi ja lähdimme tyytyväisinä taas retkelle.

Tihkusateessa ajelimme kaakkoon ohii Kuivaniemen aina Sumaan saakka. Siellä yritimme löytää ajokelpoista

1 Rasinniemi 2 Kusreka 3 Virman kylä 4 Virmanniemi

Kartta Belomorskin seudusta

ylteishavainnointi ja retken paras muutto. Päivän aikana näimme mm. yli 8000 kuikkalintua, vähän enemmän hanhia, yli 400 piekanaa, 900 tinttiä ja 18 nakkelia. Päivästä tarkemmin kirjassa "Arktika - muuttolintujen valtaväylillä" (Pöllänen ym. 1996).

Lähtöaamu oli mielialamme kaltainen: harmaa, sateinen ja näkyvyys huono. Jätimme havainnoinnin väliin ja lähdimme haikeina kohti Suomea. Matkalla havaitsimme valkuposkiparven, ukkometson, muuttavan maakotkan ja seitsemän vaeltavaa nakkeliä. Suomen uutisia olimme luke-massa iltahämärässä Kuhmossa. Pimeän Belomorskin jälkeen Kuhmon valot tuntuivat kerskakulutukselta.

Mitä reissusta jäi käteen?

Odotukset olivat korkealla nähdä paikallisia ja muuttavia sepel-

hanhia ja kenties myös valkuposki-hanhia. Sepelhanhet eivät nyt olleetkaan alueella, päämuuttokin repesi vasta reissumme jälkeen. Todennäköisesti hanhet tankkasivat Äänisniemen (Tsesmenskoin niemi) pohjoisrannalla. Päämuutto olisi varmaan näkynyt hienosti alueella. Valkoposkia lepäili seudulla aika paljon. Anseraista vain Kuolan metsähanhia nähtiin jonkin verran, tundrahanhet menevät paljon kaakompaa. Määrittämättömiä joutse-nia näimme kokonaiset 11 yksilöä, pikkujoutsenetkin muuttavat reilusti kaakkoisempaa reittiä.

Reissun suurin pettymys oli sorsalintujen mitätön muutto. Ainakin tänä syksynä sorsat lähtivät muutolle pimeällä, jolloin muutonseuranta on tietenkin yhtä tyhjän kanssa. Oloa ei yhtään helpottanut ajatus, että ehkä pari miljoonaa allia paineli jaksomme aikana ylitsemme - pimeässä. Syksy 1995 oli kuitenkin tavallista tylympi lintuharrastajia kohtaan, sillä Kaakkois-Suomessakin nähtiin todella vähän alleja. Jostakin syystä aamu-muutot jäivät väliin. Sorsien muutonseurannassa ainoat oikeat tarkkailupaikat sijaitsevat "ohikulkupisteitten" varrella, kuten esimerkiksi Viron paikat. Vienanmerellä pitäisi hakeutua

ulkomerelle, parhaat paikat sijainnevat Vienan kurkussa ja Äänisniemen kärjessä. Paljon lintuja muuttaa venäläisten mukaan myös Äänisniemen Unskinlahden kautta.

Kaakkurin muuttosta jäi sen sijaan hyvät muistot. Muutto jakautuu Belomorskin ja Suman välillä neljään suppiloon: luoteessa Sorokanlahden reitti, sitten kaakkoon päin Kuslahden, Virmanlahden ja Sumanlahden reitit. Näistä Virman reitti tuntui Kuslahtea vetävämmältä. Ilmeisesti Sorokan-

Merikarhut Vienanmerellä: vasemmalla Arttu ja oikealla kapu. - Pertti Hotta

lahden suppilo on näistä neljästä normaalista vaisuin (vrt. 7.10.1993). Suman reitti on huonoiten tunnettu ja lie-nee Kuslahden tasoa? Kuikkia menee siellä enemmän kuin muissa suppi-loissa? Tuulet vaikuttavat varmasti paljon reittien välisiin runsaussuhteisiin. Aiemmilta reissuilta jäi mieleen kuva sinne tänne painelevista kaakkuriparvista. Tämänkin mielikuva korjautui keikan aikana. Kaakkurit palaavat monesti takaisin merelle päin koukattuaan mantereen päällä, mutta kaakkois-luoteissuunnassa horto-lua tapahtuu paljon vähemmän. Muutonseuranta eri parvien karsimisineen on helpompaa kuin mitä oletimme.

Joka tapauksessa kaakkureita menee alueen kautta paljon. Näkemistämme 22000 *Gaviasta* kaakkureita lie-nee ollut n.19000. Sitä paitsi pari hyvää aamuhetkeä ja sen myötä tuhansia kaakkureita jäi havaitsematta. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta näimme vain yhden muuttosuppilon linnut eli jakson todellinen kaakkurimäärä lie-nee ollut vähintään kaksinkertainen Belomorskin ja Suman välillä. Hyvää kaakkurimuuttoa oli ollut toki jo ennen reissuamme, mutta sen jälkeen suuremmassa määrin vain kuikkia? Tarvitaan yhteishavainnointia alueella

ennen kuin nämäkin asiat selkenevät. Kuikkamuutostahan ei tietoa juuri kertynyt tällä matkalla.

Piekanoita havaitsimme yllättävän mukavia määriä. Etelä- ja lounaistuu-let painoivat lajin reitin rannikkoalu-eelle, mutta mitään tiukkaa putkea pitkin piekut eivät sentään matkanneet. Määrät olivat tasaisen suuria sisäsaaristosta pitkälle mantereelle asti. Mutta miksei nuoria maakotkia mennyt?

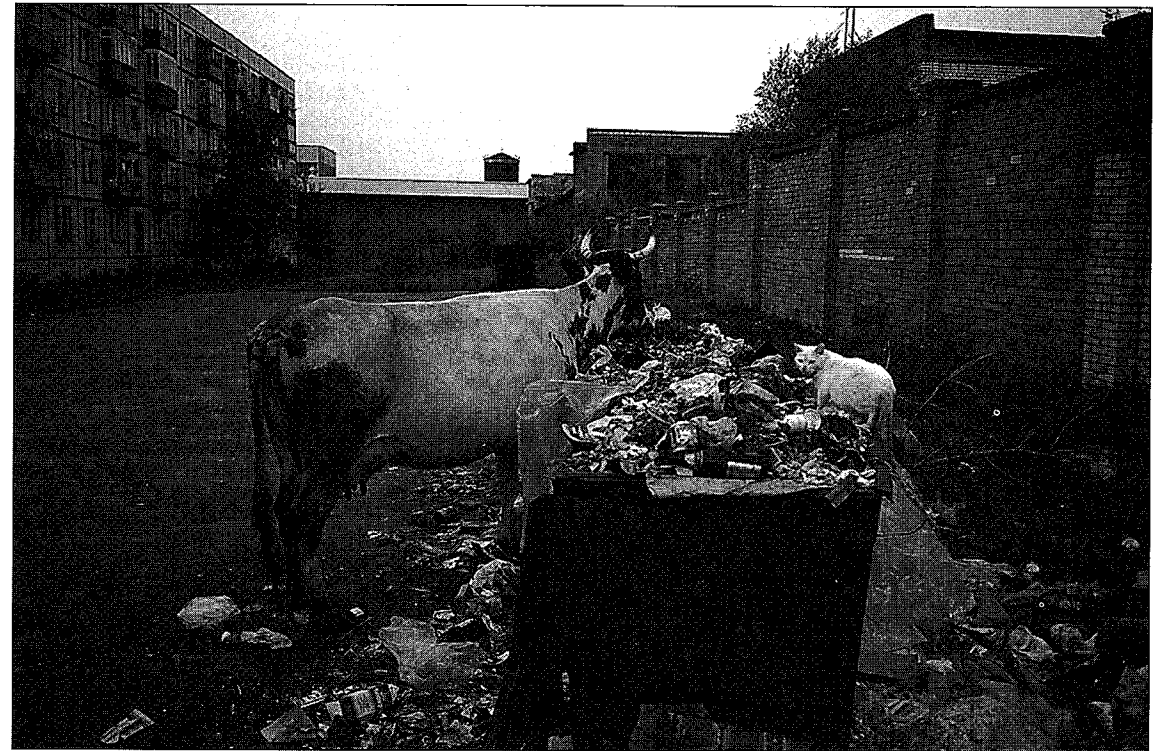
Vaelluslinnut olivat rautaa. Hömö- ja lapintintti tuntuivat suuntaavan yllättävän luoteeseen, koskapa muutto painottui noin mukavasti rannikolle. Nakkeleita muutti ehkäpä yllättävänkin paljon, Suomessa kun linnut suuntasivat lounaaseen. Osa meidän nakkeleistamme on tullut Äänisniemeltä asti. Näkemimme tinttien yhteismäärä (4600) on iso, vaelluspai-koilla (paikat 2, 3 ja 4, kts. kartta si-

vulla 3) havainnointia kun oli vain 46,5 tuntia. Pikkulintu- ja rastasmuuttoa näki käytännössä vain Rasinniemiessä ja Kusrekassa (paikat 1 ja 2, kartta).

Keikkamme oli loppujen lopuksi onnistunut. Venäjän puolen lajimäärämme oli 115. Retkeily alueella on antoisaa; jos arktikaa ei mene, voi keskittyä petoihin, vaelluslintuihin, paikallisiin vesiäisiin tai komppaukseen. Ongelmia ei ilmaantunut ja pakolliset järjestelykuviot onnistuivat hienosti. Vielä vyörymme Vienalle!

Kirjallisuus

- Bianki, V., Kohanov, B. & Skokova, E. 1975: Vesilintujen syysmuutto Vienanmerellä (venäjänkielinen). - Valtion Kantalahden rauhoitusalueen tutkimuksia. Julkaisu IX.
- Konttiokorpi, J. 1990: Punkaharjun syysmuutot 1986-88. - Oriolus 10:3-19.
- Kontkanen, H. 1994: Syksyn 1993 arktika Suomessa, Virossa ja Venäjällä. - Linnut 29(5):8-15.
- Leivo, M. 1993: Äiti-Arktikan vieraana Vienanmerellä. - Linnut 28(4):31-33.
- Pöllänen, M., Konttiokorpi, J., Pietiläinen, O.-P. & Veijalainen, E. 1996: Arktika - muuttolintujen valtaväylillä. - WSOY, Porvoo.

Takapihan jätteiden kierrätystä. Roskisvuorossa koirien jälkeen kissat ja lehmät, illalla hevoset! - Jari Konttiokorpi

Talvilinnut 1995/96

Pohjois-Karjalassa

Hannu Huuskonen & Olli Günther

Johdanto

Talvi saapui varhain ja marraskuun keskilämpötila oli noin kaksi astetta normaalia alhaisempi. Joulukuukin oli kylmä, ja jouluna paukkui tulipalopakkaset. Tammikuu oli puolestaan keskimääräistä lämpimämpi ja helmikuu jälleen normaalia kylmempi (taulukko 1). Huolimatta aikaisesta talventulosta vesilintulajeja havaittiin runsaasti. Erikoisinta talvessa oli kuitenkin marjalintujen ja itäisten vaeltajien runsas esiintyminen. Talven epäviralliseksi lajimääräksi saatiin peräti 71 eli

selvästi keskimääräistä enemmän. Havaituista lajeista hömö-, töyhtö- ja tali-tiaista, närheä sekä harakkaa ei käsi-tellä lajikohtaisessa katsauksessa, vaan niiden esiintyminen näkyy taulukoista 3 ja 4. Harvinaisuuskatsauksessa esitetään puolestaan havainto allihaah-kasta. Vaikka talvilintujakso on 1.12.-15.3., joidenkin harvalukuisten paikka-lintujen kohdalla (esim. pöllöt, kuukeli) on lajikohtaisiin tietoihin otettu mukaan myös jakson ulkopuolisia ha-vaintoja. Kiitokset kaikille havaintoja-an ilmoittaneille sekä Helsingin yli-piston eläinmuseolle käytettävissä

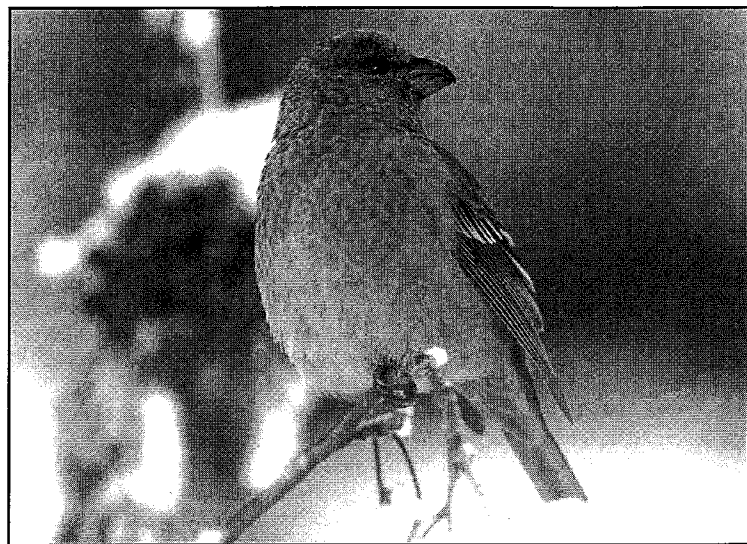
olleista talvilintulaskentatuloksista.

Talvilintulaskennat

Eläinmuseon listausten mukaan talvilintureittejä laski Pohjois-Karjalassa talvella 1995/96 13 harrastajaa. Edellistalv(i)en tapaan pudotusta oli niin reitien kuin myös laskentakertojen ja niissä kuljettujen kilometrien määrässä. Pudotus johtuu etupäässä kevatlaskentareittien vähenemisestä. Syys- ja joululaskentoja tehtiin lähes viime talven tapaan.

Laskentojen tulokset ilmenevät taulukoista 3 ja 4. Taulukkoon 4 on tehty korjauksia talven 1994/95 lukuihin, joten ne poikkeavat jonkin verran edellisen katsauksen vastaavasta taulukosta kyseisen vuoden osalta.

Syyslaskenta (Laskennat tehty ajalla 1-18.11): Laskentoja tehtiin 11 ja niiden 98 km matkalta havaittiin 5645 yksilöä 47 lajista. Kymmentä reittikilometriä kohden laskettu yksilöluku on 576. Yksilömäärässä syksyn kolme runsainta lajia olivat räkättirastas, tilhi ja tali-

Pohjoisten metsiemme hiljainen marjanpurija - taviokuurna -Hannu Eskonen

lisvuotta runsaampi ja viherpeippoja havaittiin joululaskennassa enemmän kuin varpusia (taulukot 3 ja 4).

Tikli Toh Selkäkylässä tammi-helmikuussa 5p ruokintapaikalla (HKi).

Hemppo Muutaman vuoden tauon jälkeen yksi talvihavainto läänissä - me harvinaisesta talvehtijasta: 27.12. Joe Repokallio 1p (AP,AV,EV).

Vihervarpunen Havaintoja kahdelta paikalta: Joe Nepermäki aika ajoin läpi talven 1ä (AP) ja Ilo kk joulukuun alkupuolella 6 yks. (EK).

Urpainen Läpi talven melko yleisenä koko alueella, esim. Kon Romppala-Rantakylä -alueella 10-80 yksilön parvia lähes päivittäin (PM).

Tundraurpiainen Havaintoja varsin paljon: 6.12. Lip Viinijärvi 3p (HKO, AP), 12.12. Joe Repokallio 10p (HKO, AP,PM), 26.12. Juu Kannas 1 yks. (AsP), 27.12. Joe Repokallio 5p (AP, AV,EV), 1.1. ja 28.1. Joe Noljaikka 1p (PZ), 13.1. Toh Selkäkylä 1 yks. (HKi), 27.1. Joe Niinivaara 1 yks. reng. (JT), 28.1. Joe Rantakylä 1p (KLi), 16.2. Pyh Hammaslahti 1p (AP, JR) ja 25.2. Joe Rantakylä 7p (KLi). PM:n mukaan Kon Romppala-Rantakylä -alueella 5-10 yksilöä isoimmissa urpiasparvissa läpi talven.

Iso/pikkukäpylintu Runsas esiinty-

minen hyvän kuusen siemensadon myötä (taulukko 4). Havaintoja paljon koko alueelta ja esim. Kon Romppala-Rantakylä -alueella 10-50 yksilön pikkukäpylintuparvia läpi talven miltei päivittäin (PM). Isokäpylinniksi määritettyä Kontiolahdessa 6 yks. ja Juuassa 5 yks. (PM).

Kirjosiipikäpylintu Syksyn ennätysvaelluksen jälkeen runsaasti havaintoja: Juu Larinsaari joulukuun alussa 1 yks. (P.Maksimainen/HL), 2.12. Pol Kinahmo 3 kie (HKO), 9.12. Eno Haapalahti 2 S (PZ), 23.12. Lip Käsämä 1p (VJ), 27.12. Joe Höylas 5p (VJ,HPö), 13.1. Joe Noljaikka 2p (PZ), 17.1. Eno Ahveninen ä (HKO,PF), 2.3. Kii Ruskeakoski 1p (PZ), 9.3. Vär Uusikylä 2 yks. (PZ) ja 10.3. Lie Vaaraniemi 1 yks. (M.Räsänen/EL). Kon Romppala-Rantakylä -alueella 5-15 yks. parvia läpi talven (JA/PM).

Taviokuurna Varsin paljon ilmoituksia pääosin muutaman yksilön parvista eri puolilta maakuntaa. Valtaosa havainnoista tehtiin tammikuun loppuun mennessä. Suurin havainto parvi: 22.1. Joe Tikkamäki 36 yks. (PM).

Punatulku Ilmoitusten perusteella niukka talvikanta Joe-Kon-Juu-Lie -alueella. Joululaskennan mukaan normaali esiintyminen (taulukko 4).

Nokkavarpuksen Pyh Hammaslahti 7 yks. ruokinnalla läpi talven (M.Kejo-

nen/VJ), 3.12. Vär Savikko 1p (PZ), 25.11. Joe Niinivaara Soanlahdenkatu 2p (PZ), 27.12. Joe Hukanhauta 1 yks. (P.Tyni/HH) ja Lie Sarkkila helmikuun alusta 1-2 yks. (L.Hiltunen/EL). Lisäksi joululaskennassa havaittiin kolme yksilöä (taulukko 3). HKi:n mukaan Tohmajärvi-Värtsilä -alueella oli havaittavissa voimakasta vaellusta keskitalvella ja keväällä. 23.11. havaittiin Vär kk:ssä 1 yks. ruokintapaikalla. Joulukuun alussa samaisella paikalla oli jo 19 yks. ja 25.12. peräti 27 yks. Vär Niiralassa puolestaan havaittiin 26.12. 38 yksilön suurparvi matkalla länteen. Nokkavarpusia nähtiin tämän jälkeen paikallisina Vär kk-Patsola -alueella 10-30 yks. loppiaiseen saakka, jonka jälkeen esiintymisen hieman harveni.

Pulmunen Kaksi havaintoa läänissä -ämme satunnaisesta talvehtijasta: Valtimon Pajukoskella talvehti 1 yks. onnistuneesti (Ylä-Karjala/HL) ja 2.12. Juu Kannas 1 yks. (AsP).

Keltasirkku Melko normaali esiintyminen (taulukko 4). Suurimpia parvia: 14.1. Lip Susiahonkaatopaikka 400p ja 8.3. Joe Repokallio 230p (PZ).

Havainnoijat ja nimilyhenteet: (lomakkeen lähettäneet alleviivattu) Jorma Auvinen (JA), Philippe Fayt (PF), Olli Günther (OG), Markku Halonen (MH), Jani Hemming (JHe), Petri Hottola (PH), Hannu Huuskonen (HH), Vesa Jouhki (VJ), Hannu Kivivuori (HKi), Jari Kontiokorpi (JKo), Harri Kontkanen (HKO), Eero Korkee (EK), Kari Lindblom (KLi), Jukka Matero (JMa), Heino Mertanen (HM), Pertti Mähönen (PM), Kimmo Nevalainen (KN), Petri Palviainen (PP), Ari Parviainen (AP), Heikki Pönkkä (HPö), Raija Ronkainen (RR), Jouko Räsänen (JR), Ari Tanskanen (AT), Jouko Tiussa (JT), Esko Veijalainen (EV), Antti Vänskä (AV) ja Pentti Zetterberg (PZ).

Juuan lintuharrastajat: Jari Halonen (JHa), Hannu Lehtoranta (HL), Jouni Lehtoranta (JL), Juha Ovaskainen (JO), Asko Paananen (AsP).

Liekka: Jukka Heikkinen (JuH), Antti Hämäläinen (AH), Ari Kokkonen (AK), Sami Korhonen (SK), Esko Lappi (EL), Juhani Mauranen (JMr), Matti Riikonen (MR), Juhani Ryyänen (JR) ja Markku Tolvanen (MT).

Syysmuutto 1995

Pohjois-Karjalassa

- päämuutto *Petri Palviainen*
- petolinnut *Kari Lindblom*
- vaelluslinnut *Pentti Zetterberg*
- isot linnut & arktika *Harri Kontkanen*

Havainnoijat: Philippe Fayt = PF, Markku Halonen = MH, Jan Hemming = JHe, Petri Hottola = PH, Hannu Huuskonen = HH, Vesa Jouhki = VJ, Matti Ketola = MKe, Hannu Kivivuori = HKi, Ari Kokkonen = AK, Kimmo Koskela = KK, Harri Kontkanen = HKo, Sami Korhonen = SK, Esko Lappi = EL, Ari Latja = AL, Hannu Lehtoranta = HL, Kalervo Leppänen = KLe, Kari Lindblom = KLi, Veikko Makkonen = VM, Kimmo Martiskainen = KM, Jukka Matero = JMa, Heino Mertanen = HM, Juha Miettinen = JM, Pertti Mähönen = PM, Kimmo Nevalainen = KN, Toni Nevalainen = TN, Petri Palviainen = PP, Ari Parviainen = AP, Matti ja Hannu Piironen = MP, Jouni Pursiainen = JP, Heikki Pönkkä = HPö, Matti Riikonen = MR, Jouko Räsänen = JR, Juhani Ryyänen = JRy, Ari Tanskanen = AT, Jouko Tiussa = JT, Esko Veijalainen = EV, Antti Vänskä = AV ja Pentti Zetterberg = PZ

PÄÄMUUTTO SYKSYLLÄ 1995

Vesilinnut (uikuista nokikanaan)

Silkkiuikuista ilmoiteltiin niukasti: Kit Hyypii 28.9. 40p ja 29.9. 100p (MH). **Haapanoita** nähtiin seuraavanlaisia kertymia: 28.9. Kit Pääte 200p (MH), 7.10. Kit Pääte 900p (MH), 15.10. Kit Kiteenjärvi 200p (PZ) ja 21.10. Kit Kiteenjärvi 220p (PZ). Lisäksi MH havaitsi 30.9. Kit Pääteellä 1200p *Anas spt:tä*, joista suurin osa oli haapanoita. Muista *Anas*-sorsista maininnan arvoisia ovat **heinäsorsa**: 2.10. Lie Kevätlahti 70p (EL) ja **jouhisorsa**: 30.9. Rää Vuoniemi 34m (KLi ym.), 7.10. Vär Sääperissä 45m

(PZ) ja Kit Kiteenjärvi 42m (MH,HKO).

Tukkasotkia ei syksyllä liiemmäli nähty. Paras kertymä oli 15.10. Kit Kiteenjärvelle 100p (PZ). **Isokoskelokertymistä** pääpotin vei taas Toh Iso-Onkamojärvi, mistä 11.11. PZ laskei 630p. Muuallakin oli aivan mallikaita kertymia: 15.10. Kit Kiteenlahti 200p (MH) ja 1.11. Rää Haapasalmi 500p (K.Halonen). Vesilintujen osuuden päättävät **nokikanat**, joita oli 10.10. Toh Peijonniemenlahdella 110p (EV,HKO), eli melko mukavasti.

Kahlaajat (hyypistä suokukkoon)

Muiden kuin arktisten kahlaajien muuttotietojen ilmoittelu on viime vuosina ollut varsin vaisua. Ehkä ret-

keily on painottunut nyt myöhäisemmäksi, jolloin "perinteisten" kahlaajien muutto on ikään kuin päässyt liivautamaan käsistä. Seuraavassa mainittavimmat ilmoitettut havainnot. **Töyhtöhyyppä**: 15.7. Vär Sääperi 110p (PZ), 22.7. Lie Lamminkylä 70p (EL) ja 19.8. Joe Marjala 40p (PZ). **Kapustarinta**: 22.7. Lie Lamminkylä 25p (EL), 30.9. Joe Rantakylä 85/3a (TN), Kit Hatunvaara+kk 50m (MH) ja 1.10. Joe Rantakylä 22m (TN). **Kuovi**: Lip Liperinsalo 17.6. 8m, 29.6. 24m (TN), 15.7. Vär Sääperi 50p (PZ) ja 30.7. Lip Liperinsalo 12m (TN). **Liro**: Kon Pitkäranta 1.7. 60m+25p ja 29.7. 84m+10p (PZ). **Taivaanvuohi**: 13.8. Joe Linnunlahti 6p (PZ) sekä **suokukko**: 8.-9.8. Out Vuonos 7p (MKe).

Fenologisesti aikaisia ja mielenkiintoisia havaintoja:
Kursiivi = uusi saapumisennätys

Kaulushaikara	16.9.	1 p	Vär Sääperi	PZ		-3vrk
Kalasääski	1-15.10.	1 ^{kv} p	Rää Vuoniemi	KLi ym	ennätys	+9vrk
Ruisräätä	16.8.	A1	Vär Uudenkylänlampi	HKi	ennätys	+8vrk
Luhtauhiitti	23.9.	a2	Vär Uudenkylänlampi	HKi,PZ	ennätys	+11vrk
Selkälökki	22.10.	1 ad p	Rää Vuoniemi	PZ		-3vrk
Merilokki	6.11.	1 ^{kv} p	Joe Kontiosuo	AP	ennätys	+12vrk
Kehraaja	10.9.	1 p	Kon Lippahivo	PM		-2vrk
Rautiainen	17.10.	2 m	Kon Säynepuro	PM		-3vrk
Kivitasku	3.11.	1 ^{kv} p	Joe Karsikko	PF	ennätys	+19vrk

Taulukko 1. Syksyn säätila (keskiarvot) Joensuussa (poik. = poikkeama ajanjakson 1961-1990 mitatusta keskiarvosta; pros. = prosentteja ajanjakson 1961-1990 mitatusta keskiarvosta).

kuukausi	lämpötila °C		sademäärä mm	
	1995	poik.	1995	pros.
elokuu	15,1	1,1	64,3	77
syyskuu	9,7	1,1	61,7	95
lokakuu	5,9	2,7	65,5	111
marraskuu	-4,9	-2,2	42,4	79

Taulukko 2. Myöhäisimmät havaintopaivämäärät lajeittain (T=talvihavainto).

Kaakkuri	11.11.	HKo	Luhtahuitti	23.9.	HKi,PZ	Västäräkki	22.10.	PZ
Kuikka	16.10.	PM	Nokikana	1.11.	VM	Niittykirvinen	28.10.	PM
Härkälintu	21.10.	PZ	Töyhtöhyppä	10.10.	HKo	Metsäkirvinen	29.9.	PM
Silkkiiikki	26.11.	PZ	Kapustarinta	8.10.	HKo	Lapinkirvinen	22.9.	PM
Mustakurkku-uikku	23.10.	VM	Tundrakurmitsa	2.10.	PM	Pikkulepinkäinen	28.9.	PM
Merimetso	26.10.	PM	Tylli	30.9.	HKo ym.	Lapinharakka	26.11.	HKi
Kaulushaikara	16.9.	PZ	Pikkutylli	31.8.	PZ	Peukaloinen	9.10.	AL ym.
Laulujoutsen	28.11.	P,Kilpeläinen	Pikkukuovi	2.8.	PZ	Rautiainen	17.10.	PM
Metsähänhi	13.10.	KLi	Isokuovi	2.9.	PZ	Punarinta	25.10.	PM
Tundrahamhi	12.10.	MH,TN	Mustaviko	25.8.	MKe	Sinirinta	24.9.	HKo
Anser sp	14.10.	PZ	Valkoviko	28.8.	HKo	Leppälintu	28.9.	AL ym.
Kanadanhanhi	7.10.	MH,HKo	Metsäviko	22.8.	HKo	Pensastasku	21.9.	PZ
Valkoposkianhi	29.10.	HKi	Liro	28.8.	HKo	Kivitasu	3.11.	PF
Sepelhanhi	21.10.	PZ	Rantasipi	5.9.	VM	Mustarastas	30.9.	KLi
Haapana	25.11.	PZ	Karikukko	4.8.	PM	Räkättirastas	12.11.	VM,T
Tavi	23.10.	PM	Lehtokurppa	25.10.	PM	Punakylkirastas	4.11.	PZ
Sinisorsa	12.12.	PM,T	Taivaanyuohi	15.9.	PM	Laulurastas	27.9.	PM
Jouhisorsa	7.10.	HKo	Jänkäkurppa	-	-	Kulorastas	22.10.	PZ
Heinätaivi	2.9.	HKo	Isosirri	-	-	Pensassirkkalintu	31.7.	HKo
Lapasorsa	21.10.	PZ	Pikkusirri	4.9.	VM	Ruokokertunen	15.9.	AL ym.
Punasotka	10.10.	HKo	Lapinsirri	4.9.	VM	Viitakertunen	10.8.	AL ym.
Tukkasotka	3.11.	VM	Suosirri	4.10.	PZ	Kultarinta	28.7.	AL ym.
Lapasotka	22.10.	PZ	Pulmussirri	4.9.	MKe	Pajulintu	2.10.	AL ym.
Alli	26.11.	PZ	Kuovisirri	-	-	Tiltaitti	7.10.	HKo
Mustalintu	26.11.	PZ	Jänkäsiirriäinen	-	-	Sirittäjä	19.7.	PM
Pilkkasiipi	26.11.	PZ	Suokukko	30.8.	PM	Phylloscopus sp	6.10.	PZ
Telkkä	19.12.	PM,T	Leveäpyrstökihi	25.8.	AP ym.	Mustapääkerttu	3.11.	EL
Uivelo	26.10.	HKi	Merikihu	10.9.	TN	Lehtokerttu	3.10.	AL ym.
Tukkakoskelo	19.10.	PM	Stercorarius sp	1.10.	HKo ym.	Pensaskerttu	8.9.	HKo
Isokoskelo	3.11.	VM	Kalalokki	21.11.	PM	Hemekerttu	20.9.	AL ym.
Kalasaäski	15.10.	KLi ym.	Harmaalokki	21.11.	HKo	Harmaasiippo	18.9.	PM
Mehiläishaukka	28.9.	PZ	Selkälokki	22.10.	PZ	Kirjosieppo	20.9.	PM
Merikotka	n.8.12.	H,Koskinen	Merilokki	6.11.	AP	Pikkusieppo	7.9.	AL ym.
Sinisouhaukka	15.10.	MH,PZ	Naurulokki	13.10.	TN	Peltosirkku	20.8.	PM
Ruskosouhaukka	8.9.	HKo	Pikkulokki	9.9.	HKo	Pohjansirkku	29.9.	PM
Varpushaukka	5.11.	PZ	Kalatiira	5.9.	VM	Pajusirkku	28.10.	PM
Kanahaukka	5.11.	PZ	Sepelkyyhky	8.10.	PM	Lapinsirkku	15.10.	MH
Hiiirihaukka	28.9.	PZ	Käki	13.9.	EL	Pulmunen	30.11.	PM
Piekana	22.10.	PZ	Kehraaja	10.9.	PM	Peippo	22.11.	AT,T
Maakotka	6.11.	O,Virmajoki	Tervapääsky	16.9.	HKo	Järripeippo	23.11.	PM
Muuttohaukka	9.10.	TN	Käenpiika	28.7.	PZ	Hemppe	11.11.	PZ,T
Tuulihaukka	30.9.	MH	Kiuru	2.10.	EL	Punavarpuinen	29.8.	HKo
Ampuhaukka	25.11.	PZ	Törmäpääsky	7.9.	HKo	Kottarainen	5.12.	PZ,T
Nuolihaukka	21.9.	HKo,AP	Haarapääsky	30.9.	HKo	Kuhankeitäjä	2.8.	PZ
Kurki	11.10.	PZ	Räystäspääsky	16.9.	HKo	Mustavaris	23.9.	HKi
Ruisräätä	16.8.	HKi	Keltavästäräkki	28.9.	PM			

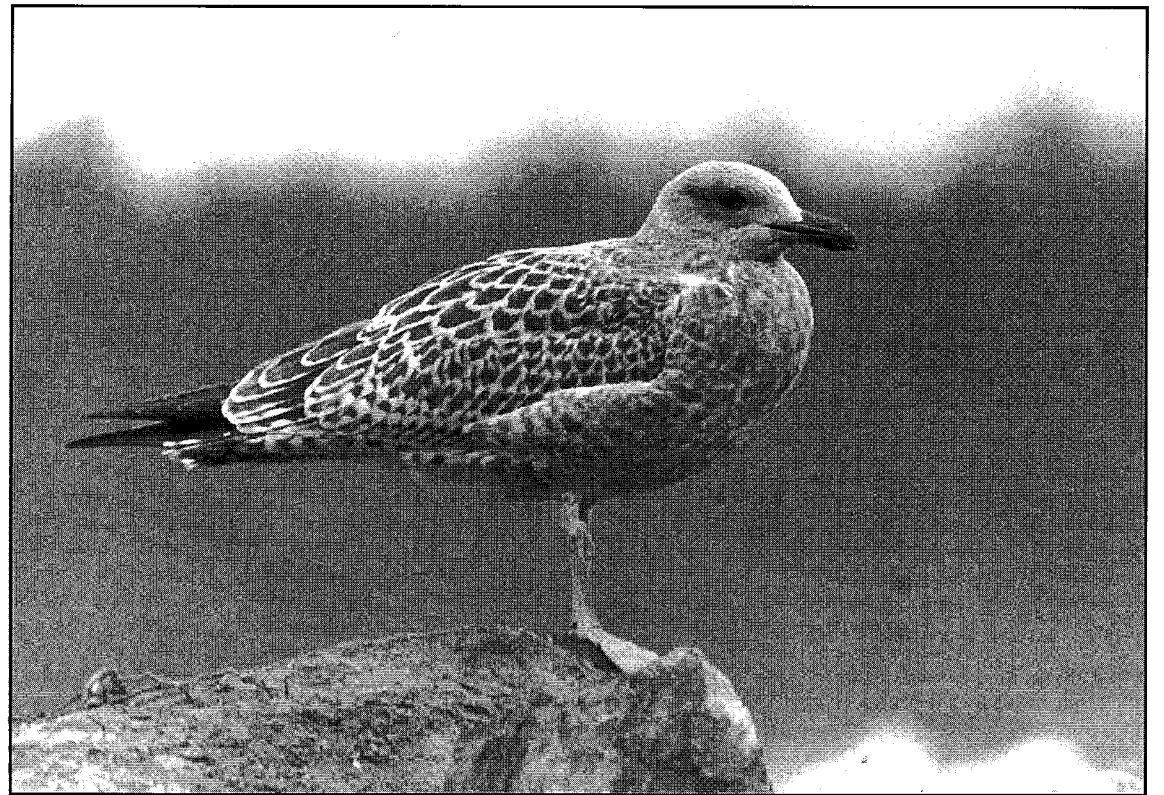
Lokit ja tiirat

Ilmoitettuja havaintoja tuli vähän. **Kalalokeista** oli kaksi ilmoitusta: 6.9. Lie Petroniemi 40p (EL) ja 14.10. Rää Vuoniemi 60m (KLi). **Harmaalokkeja** puolestaan havaittiin seuraavasti: 15.9. Pyh Mulo 400kiert (MH), 30.9.

Rää Vuoniemi 250p (KLi ym.), 6.10. Rää Vuoniemi 80kiert (MH), 21.10. Joe Kontiosuon jäteas. 500p (KLi,PH), Kit Kiteenjärvi 70p (MH) ja 14.11 Joe Kontiosuon jäteas 100p (HKo). Ei siis mitään hirveitä 'argari-summia', mutta Joe Kontiosuon jäteaseman vetovoima on selvästi havaittavissa.

Kyyhkyistä tervapääskyyn

Tuttu luonnehdinta: "Ilmiäntöjä niukasti". **Sepelkyyhkyjen** muutto painottui odotetusti syyskuun loppupuoliskolle: 15.9. Lip Liperinsalossa oleili 120p (TN), 16.9. PZ laskeski 339 m/kiert Vär Sääperissä, 22.9. Rää Keikos-

Noori harmaalokki on viimeisiä lähtijöitä järvien jäätyessä. - Veijo Turunen

sa oleili 500p (K.Halonen) ja 27.9. Pyh Molossa 600kiert (MH). 13.8. Lie kk J.Heikkinen havaitsi yli 150p/kiert tervapääskyä kiitelemässä, sekä 27.8. Joe Utrassa kierteli 50p (TN). Muista ryhmän lajeista ei sitten ilmoituksia tullut.

Varpuslinnut

Pääskyt aloittelivat muuttovireen etsiskelyä elokuussa: 6.8. Vär Patsolassa oleili 150p pääskyä (H/D/R;HKi). Suurimmillaan parvet olivat syyskuun alussa, jolloin 2.9. Joe Höytiäisen kanavalla kihisi 1900p haara-, 60p räystäs- ja 40p törmäpääskyä (JMa,HKo). Parvet pienenivät tästä nopeasti, sillä 7.9. Joe Linnunlahdella oli haarapääskyjä enää 200p ja 15.9. 50p (HKo).

Keltavästäräkeistä tuli yksi muuttokertymähavainto - 1.9. Vär Sääperillä 100p (PZ). **Västäräkit** alkoivat liikehtiä ja kokoontua yhteen elokuun puolivälin jälkeen, sillä 17.8. Lie Naarajoella oli 50p (EL). Pääjoukot lienevät menneet syyskuun alkupäivinä, mistä merkinä 5.9. Vär keskustan

tuntumassa 150p parvi (HKi). **Niittykirviset** eivät hätkäyttäneet massaluvuilla. Vär Sääperillä 500p (Fri sp;PZ). **Järripeippo** oli mukavasti liikkeellä: Rää Haapasalmella 16.9. 400p/m, 24.9. 1000p/kiert, 25.9. Rää Pötsönlahdella 1000p ja Lip Roukalahdella 300p (MH). **Hempoista** tuli yksi ilmoitus Joe Linnunlahdelta, missä 18.9. oli 25p yksilöä (PZ).

Kuluneesta syksystä tiedettiin odottaa marjalinturikasta, sillä pihlajat notkuivat punaisina marjatakkojensa alla. Odotuksessa ei petetty. Rastaiden muutto alkoi syyskuun puolivälin jälkeen, mutta massat odottivat lokakuun puolelle. **Rastaita** (pääosin räkättejä) meni Vär Räikönvaaran ohi 7.10. 3600m ja 8.10. 2400m (PZ), Kit Kyyrönniemessä 9.10. 3300m (MH) ja 13.10. 2500m (TN,MH), sekä Kit Hatunvaaralla 21.10. 800m räkättiä (PZ). Marraskuussa ja varsinkin joulukuussa metsien annin vähentyessä rastasmassat ilmestyivät asutuskeskusten pihlajiin juhliimaan. Joe Niinivaaralla oli 2.12. 1000p räkättiä ja 16.12. Joe Hukanhaudalla 3000p (PZ).

Peippoja nähtiin syksyn aikana kohtalaisesti. 13.9. Pyh Mulon pelloilla oleili 1000p (PZ), 16.9. Vär Sääperillä 2500p (PZ ym.), 17.9. Vär keskus-

tan pelloilla 820m+500p (Fri coe/mon;HKi) ja 8.10. Vär Sääperillä 500p (Fri sp;PZ). **Järripeippo** oli mukavasti liikkeellä: Rää Haapasalmella 16.9. 400p/m, 24.9. 1000p/kiert, 25.9. Rää Pötsönlahdella 1000p ja Lip Roukalahdella 300p (MH). **Hempoista** tuli yksi ilmoitus Joe Linnunlahdelta, missä 18.9. oli 25p yksilöä (PZ).

Kottaraisia nähtiin ympäri maakuntaa muutaman kymmenen yksilön parvissa, mutta varsin ilahduttava havainto oli PZ:n 19.9. Joe Kontiosuon jäteasemalta yhyttämät 700p pilkkutakkia.

Höytiäisen kanavalla rengastettiin 17.8. ja 7.9. **pikkusieppo**. **Viitakerttusten** muuton huippu asemalla saavutettiin 26.7.-1.8., jolloin rengastettiin syksyn 17 linnusta 12 (AL ym.). Lintuaseman rengastuksiin perustuvat muuttotiedot on käsitelty tarkemmin SR 3/96:ssa (Latja 1996).

Kirjallisuus

Latja A. 1996: Höytiäisen kanavan lintuasema 1995. - Siipirikko 23(3): 3-6.

PEDOT SYKSYLLÄ 1995

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*
Ajalla 15.8.-28.9. nähtiin yhteensä 76 muuttavaa. Eri ikäluokilla selkeästi erottuvat muutonhuiput, ensimmäinen vanhojen lintujen osalta vaisuna 28.8. Out Vuonos 6 m, 2 p (HKo,AP,JP,TN). Sen sijaan nuorten lintujen muutossa nähtiin sisämaan oloissa kohtalaista muuttoa: 1.9. tiputtelua, Rää Vuoniemi + Pyh Mulo yht. 6 m (AP,HKo), 2.-3.9. oli ensimmäinen piikki: Vär Sääperin Räiköntornista nähtiin 16 ja 11 m (PZ), sekä 8.-9.9. koettiin toinen rutistus: 8.9. Vär Sääperi 13 m (HKo,AP,AV) ja 9.9. Pyh Mulo - Reijola 8 m (HKo,AP,PM). Yksittäisiä lintuja kuun loppuun asti, viimeinen 28.9. Vär Sääperin Räiköntorni 1 SE (PZ).

Merikotka *Haliaetus albicilla*

Toistaiseksi runsain P-K:ssa havaittu syysesintymisen: havaintoja leppoisasti 21 yksilöstä. Vielä v.-93 "köyhän miehen kiljukotka" oli P-K:ssa ARK-listalla, jolloin ilmoitettiin tuolloin ennätyselliset 41 yksilöä, joista 11 syksyllä. Lajin esiintyminen onkin ollut alueella selvästi kevätpainotteista. Nyt saatiin ensimmäistä kertaa kattava muutonkuva lajin koko syysmuutokaudelta. Merikotkan syksyinen esiintyminen P-K:ssa on varsin yhteneväinen etelärannikon syysmuuttoon verrattuna. Muuton alku ja loppu, sekä päämuuttokausot erottuvat selkeästi tästäkin ajneistosta, ja osuvat yksin lukumääriltään useampikertaisen Helsingin seudun aineiston kanssa. Kannan selkeä runsastuminen viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana näkyy hyvin läpimuuttavien kotkien yksilömäärien nousuna niin rannikolla kuin sisämaassakin. Syksyllä -94 alueellamme nähtiin vain 9 "halia".

Tällöin sääoloiltaan otolliset kotka-muuttopäivät ainakin osittain 'nujattiin'. Nyt ei kuitenkaan stajareiden 'seula' päässyt vuotamaan niin pahasti. Esimerkiksi läntisellä Uudellamaalla ei merikotkien syksyisissä yhteismäärissä ollut merkittävää eroa ko syksyjen välillä: (v.-94 171 m ja v.-95 165 m). Merikotkan, kuten monen muunkin vähälukuisen lajin muutonkuvan selvittämisessä on tärkeää, että kaikki havaitut yksilöt myös ilmoitetaan (vaikka laji olisi runsastumassa),

jotta havaintojen vertailukelpoisuus vuosien välillä säilyy. Huomioitavaa on myös, että muuttavista isoista linnoista pystyy ilmoitettujen kellonai-kojen ja muutosuuntien perusteella karsimaan mahdolliset samat yksilöt pois yhteismäärästä. Nyt aineistosta löytyi vain yksi sama useampaan kertaan havaittu lintu.

Seuraavassa muutto kokonaisuudessaan kaikki havainnot luetellen: 27.8. Out Vuonos 1 ad (PH) sekä mahdollisesti sama lintu määrittämisellä kotka *sp* havaittiin Joe Nolja-kassa matkalla NW (PZ), 13.9. Pyh Mulo 1 subad m (AP), 14.9. Kon Romppala 1^{kv} m (PM), 24.9. Kon Pitkäranta 1 ad p (KLe), 27.9. Juu Ala-Ruokonen 1 juv/subad E (MH), 28.9. Vär Sääperi Räiköntorni 1 ad SW (PZ), 29.9. Kit Hatunvaara 1 ad SW ja 30.9. 1 ad SE (MH), 30.9. Rää Vuoniemi 1 ad SE + 1 m kotka *sp* (KLi,HKo,AV), 2.10. Joe Rantakylä 1 ad SE (TN) ja sama lintu puolisen tuntia myöhemmin Pyh Mulo 1 ad SSW (PH,KLe), 7.10. Vär Sääperi Räiköntorni 1 subad SE (PZ) ja Kit Kiteenjärvi 1 n.S (MH,HKo), 13.10. Kit Hatunvaara 1 ad SW (MH,TN), 21.10. Rää Vuoniemi 1 ad SW (KLi,PH) ja Kit Hatunvaara 1 ad SSE (PZ), 22.10. päämuuttopäivänä Vär Sääperi Räiköntorni 3/3a m (PZ), 26.10. Joe Yliopisto 1 E (Jma), 31.10. Kon Rantakylä 1 ad S (PM), sekä viimeinen läpimuuttaja havaittiin n.8.12. Kit kk 1 subad S (H.Koskinen).

Lisäys syyskatsaukseen 1994 (SR 3/95): 16.10. Joe Linnunlahti 1 ad SE (KLi).

Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus*
Ensimmäinen kiertävä lintu 13.8. Joe Nolja-kassa Aavaranta ♀ (PZ). Vähistä havainnoista erottui edukseen 29.8. Vär Sääperin 2 ♀ m + ad ♂ + ad ♀ p (HKo,AP). Viimeiset jo 8.9. samalla paikalla, ad ♀ + 1^{kv} p (HKo,AP,AV). Syksyn summa vain kymmenisen yksilöä.

Sinisuohaukka *C. cyaneus*

Syksen sigma vain 40 yksilöä. Muuton alku tyypillisesti elokuun lopulla, ja päämuutto syyskuun kahden ensimmäisen viikon aikana: 5.9. Kon Pitkäranta 6 ♀-puk m + 1^{kv} p (HKo,AP), 11. ja 16.9. Vär Sääperi 3 p (PZ), sekä viimeinen 15.10. Kit Hatunvaara ad ♂ S (MH,PZ).

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Muuttavia yhteensä 22, joista ensimmäinen 1.9. Pyh Mulossa (HKo,AP).

Päämuutto keskittyy etelärannikolla selkeästi lokakuulle, P-K:ssa havainnot painoutuivat ainakin nyt syyskuun loppupuolelle: 16.9. Vär Sääperi Räiköntorni 2 S-SSW + 1 p ja 24.9. 2 S (PZ), 29.9. Kit Hatunvaara 2 m ja 30.9. Kit Kyyrönniemi 2 m (MH). Viimeinen muuttava 5.11. Rää Vuoniemi 1 ad WSW (PZ).

Varpushaukka *A. nisus*

Havaintoja ennätysellisesti 295 "nisarista"! Muuton kulku: 29.8. Vär Sääperi 12 m + 4 p (HKo,AP), 3.9. 14 m (PZ), 8.9. 9 m (HKo,AP,AV), 16.9. 12 m, massat 24.9. 25 m ja 28.9. 23 m + 3 p, ja vielä 10.10. 11 m (PZ), 12.10. Kit Hatunvaara 11 m (MH,TN), sekä viimeinen 5.11. Rää Vuoniemi 1^{kv} SE/S (PZ). Etenkin 24. ja 28.9. muutot P-K:n oloissa ennätysellisiä. PZ:n kommentti asiaan: »Syksylläkin (kuten myös viime keväänä) selvästi tavanomaista runsaampi esiintyminen... meneekö nisarilla hyvin?» Jokatapauksessa nyt saatiin ensimmäistä (?) kertaa kattava kuva lajin muutonkulusta koko syysmuuttokauden ajalta, ja useita hyviä muuttopiikkejä havaittiin pitkin muuttotaj-koa.

Hiirihaukka *Buteo buteo*

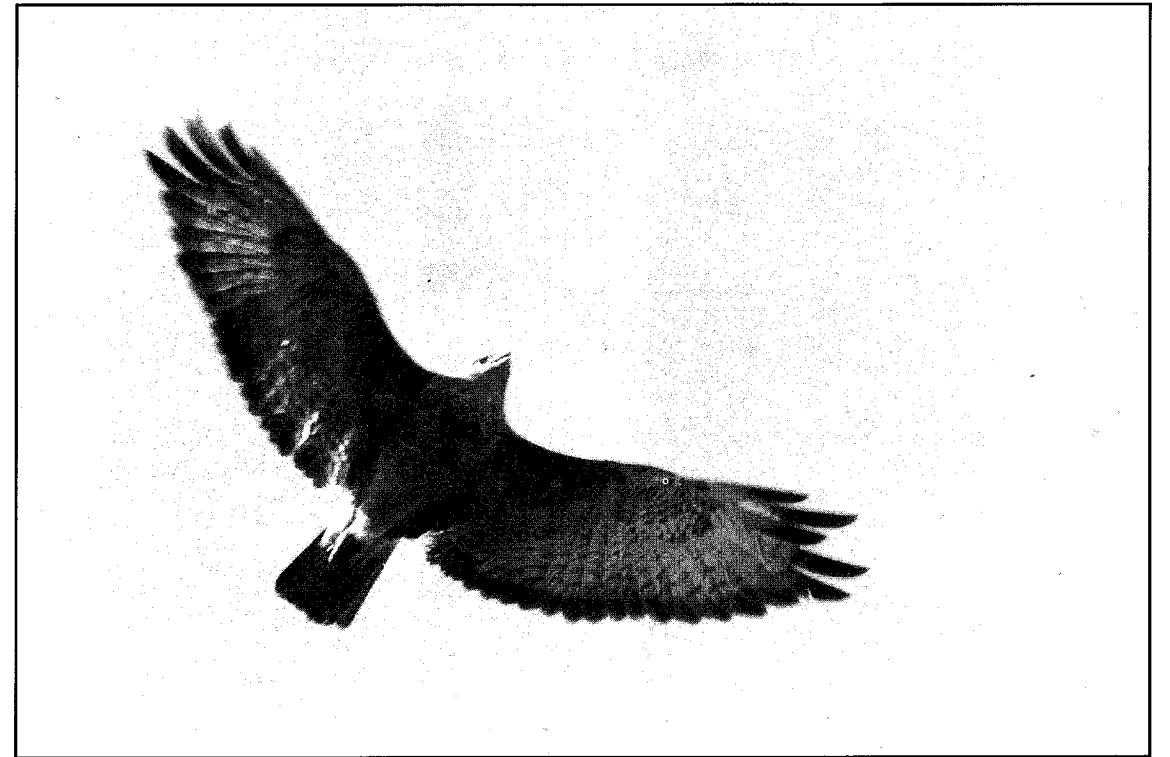
Syksen yhteismäärä mukavat 250 "hihaa"! Muuton kulku: 28.8. Out Vuonos 8 m + 4 p (HKo,AP,JP,KN), 29.8. Vär Sääperi 17 m + 6 p (HKo,AP), huippuna 2.9. Vär Sääperi Räiköntorni peräti 53 m + 4 p + B/P 16 m ja 3.9. myös komeat 42 m + 5 p + B/P 16 m (PZ), 5.9. Kon Pitkäranta 26 m (HKo,AP), 8.9. Vär Sääperi 23 m (HKo,AP,AV). Voimakkaan päämuuton jälkeen muutto hiipui nopeasti. Viimeiset 28.9. Vär Sääperi Räiköntorni 2 m (PZ). Varpushaukan tapaan myös hiirihaukan muutto oli ennätysellistä.

Piekana *B. lagopus*

Yhteensä nähtiin 254 "lagoa", eli kohutuullisen hyvä esiintyminen. Ensimmäinen matkasi 2.9. Vär Sääperi Räiköntorni 1 SSE (PZ). Parhaimmat muutot: 17.9. Kit kk - Hatunvaara yhteensä 15 m (TN,MH), 30.9. Joe Rantakylä 24 m ja 2.10. 25 m (TN), 7.10. Vär Sääperi Räiköntorni 26 m (joista 23 SE) (PZ) ja Kit Puhos 10 p (HKo,MH), sekä 8.10. Out Aittosärkkä 19 m + But *sp* 5 m (MKe). Viimeinen 22.10. Vär Sääperi Räiköntorni 1 S (PZ).

Maakotka *Aquila chrysaetos*

Neljä havaintoa yhtä monesta yksilöstä: 7.10. Vär Sääperi Räiköntorni 1^{kv} m

Hiirihaukkoja havaittiin muutolla ennätysellisesti - Hannu Eskonen

(PZ), 15.10. Rää Vuoniemi 1^{kv} S (KLi,PH,EV), n.15.10. Lie Viitakoski 1 otettiin hoitoon (lehtitieto/ ilm. MH), 6.11. 1^{1-2kv} S (O.Virmajoki). Lisäksi kotka *sp* 8.11. Lie Purtovaara 1 läksi puusta lentoon (K-P.Pirtonen).

Kalasaäski *Pandion haliaëtus*

Havaintoja tavanomaisen vaatimattomasti 20 linnusta. Päämuutto selkeästi syyskuun ensimmäisen reilun viikon aikana. Parhaat muutot: 1.9. Rää Vuoniemi 3 m (HKo,AP) ja 8.9. Vär Sääperi 4 m (HKo,AP,AV). Viimeinen vitkutteli ennätysmyöhäiseksi leudon lokakuun alkupuolen houkuttelemana: 1.-15.10. Rää Vuoniemi 1^{kv} p (KLi,PH,EV ym.).

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*

Syksen yhteissumma 40 lintua. Alkusyksen kerääntymä 2.8. Kon Pitkärannassa 9 p (PZ). Kuukauden pituiselta muuttokaudelta, elokuun lopulta syyskuun loppuun, tasaisesti havaintoja yksittäisistä linnoista. Vielä syyskuun viimeisinä päivinä useita: 29.9. Pyh Mulo 1 p (KLi,HKo,AV), 30.9. Kit Kyyrönniemi 1 m sekä Kit Hatunvaara 2 m + 1 p (MH), mutta lokakuun puolelle ei jäänyt yhtään lintua.

Ampuhaukka *F. columbarius*

Syksen summa 26 "ampparia". Liikehännän alkamista kuvaa 12.8. Joe Marjalassa havaittu lintu (PZ). Yksittäisiä lintuja esiintyi tasaisesti pitkin muuttokautta kuten tuulihaukallakin. Seuraavassa kaikki yli yhden linnun 'huiput': 28.8. Out Vuonos 1 m + ♂ + ♀ p (HKo,AP,JP,KN), 3.9. Vär Sääperi - Niirala 2, 21.9. 2 ja 23.9. 2 p (PZ). Viimeiset 14.10. Rää Vuoniemi 1^{kv} m (KLi,JP), ja ilmeisesti talvehtimaan jäänyt lintu 25.11. Joe Repokalliossa (PZ).

Nuolihaukka *F. subbuteo*

Syyssigma vaivaiset 22 yksilöä. Poikeueräntymistä loppukesältä mairittakoon: 15.8. Joe Linnunlahti 4 p (PZ) ja 5.9. Kon Pitkäranta 3 p (HKo,AP). Vain yksittäisiä muuttajia havaittiin,joista viimeinen 21.9. Joe Höytiäisen kanavalla paikallisena (HKo,AP).

Muuttohaukka *F. peregrinus*

Neljä havaintoa viidestä linnusta: 26.8. Out Vuonos 1 vaalea *calidus*-tyyppiinen "pere" (PH ym.) ja 3.9. paikalla 1^{kv} p (PH,AJ), 30.9. Joe Rantakylä 2/2a m (TN) ja 9.10. Samalla paikalla 1 ad SW (TN).

ISOT LINNUT JA ARKTIKA SYKSYLLÄ 1995

Syksen isolintumuutto oli ajoittain runsasta ja näyttävää, mutta arktika oli lähes ennätysheikkoa. Kurkia ja joutsenia havaittiin runsaasti, sepel- ja valkoposkihanhella oli ennätysellinen muutto. Kuikkalinnut, arktiset sorsat ja kihut eivät sävyttäneet. Arktisia kahlaajia sai hakemalla hakea, ja silti useimmat lajit jäivät tänä syksynä kokonaan havaitsematta.

Katsauksessa käsitellään uusina lajeina kanadanhanhi, merilokki ja lapintiira takautuvasti vuodesta 1994 lähtien. Lapintiirasta ei syyshavaintoja juuri tehdä, sillä ne häviävät pesimäpaikoilta nopeasti jo heinäkuussa, mutta kanadanhanhi- ja merilokkihavainnot ovat runsastuneet voimakkaasti nimenomaan syksyllä vasta aivan viime vuosina.

Kurki *Grus grus* (1337)

Syksen kovin muutto havaittiin 15.9., ja parhaana paikkana kunnostautui

kanen)
 X/XI vaihte Lip 2-3p (PP), Kon Onttola 1p (Risto Juvaste), Kon Paihola 10 hav. (Juha Suomalainen)
 X-XI Ilo 8 havaintoa (ilm. PP) ja Lie Kuusitie 9 rengastettua (EL)
 X-XII Lie Vartiala Honkalahti 2 (Maire Pyykkö)
 1.11. Joe Siihtala 1p (KLi)
 3.11. Out Räsälänmäki 2p tiaisparvessa (M.Ketola)
 4.11. Lie Jokiranta Ryyänen 1 ja Lie Varpanen koulu 2 (JRY)
 5.11. Joe Noljaikka Suisto 1r (AL, JT, JMi) ja Joe Kyyrösuo 1p ruokinnalla (JMa) ja 5-8.11. Joe Noljaikka 2-4p (JHe)
 7.11. Lie Vehkakangas 1 (AK) ja Lie Pokronlampi Kaukaan metsikkö 2 (Markku Tano)
 11.11. Kon kirkonkylä 1r (HH)
 12.11. Lie Mähkö hautausmaa 1 ja Lie Lepolantie 1 (EL)
 14.11. Pyh Ohvana 1p (KK)
 17.11. Joe Raatekangas 1 (JHe)
 18.11. Lie Kotola Suopursuntie 2 (AK)
 19.11. Joe Noljaikka 1 (JHe), Kon keskusta Asemantie 1p ruokinnalla ja Eno Haapalahiti Saarenpäänjärvi 5p ruokinnalla (PZ)
 24.11. Joe Rantakylä Vanittie 2p (Veli-Matti Sorvari) ja Lie Kuivasalmi Lahtela 1 (Juho Puumalainen)
 25.11. Joe Noljaikka Suisto 1p, Joe Noljaikka Hofinkatu 1p (PZ)
 26.11.-1.12. Vär Kirkko 1p ruokinnalla (PZ)
 27.11. Joe Linnunlahti Yliopisto 1p (JMa)
 28.11. Joe Rantakylä 1p ruokinnalla (KLi)
 30.11. Lie Merilä Niityperä 1 (SK)
 XI alku Lip Siikasalmi 1p (Petri Moilanen), Joe Niinivaara 1 r (JT), Joe Reijola 2r (JMi), Ilo Mähkö 1p (AT), Rää 1p (Hannu Eskonen), Pyh Hammaslampi 3p (Pekka Pitkänen), Pyh Suhmura Konstila 5p (Pertti Tyni) ja Kii Huhtilamenttie 2p (Olli Virtajoki)
 XI Joe Vanamonkatu 2p (Unto Heiskanen), Kes-Kit n. 200 yleisöilmoitusta (KM)
 XI-XII Joe Teppola 3 ruokinnalla (TN)
 1.12. Joe Linnunlahti Yliopisto 1p (JMa)
 XII alku Kon Romppala 30p (PM)
 'Syksy' (1.12 mennessä) Joe liksenvaara 1 r 2-3p (KK), Joe Noljaikka 2p (HH), Joe Sorvarinkatu 1p (Juhani Hyttinen), Lie Timitra Opotantie 1 (Pekka Tolvanen), Lie Rauhala 1 (Aino Nurmikari), Lie Kuivasalmi Lahtela 3 (Juho Puumalainen), Lie Sarkkila Tirrola 5 (Martti Tirronen), Lie Lapalie Kurenpesä 5 (Helga Timonen), Lip Viinijärvi yht. 18p seitsemässä paikassa, Lip keskustaajama 20p yhdeksässä paikassa (Kauko Rouhiainen ilm.), Juu noin 64 hav. (harrastajat + yleisö), Vär 8 yks. ja Toh 15 yks. (HKi)
 Lintuasemallakin ylivoimaisesti paras rengastussaalit: yhteensä 20 yksilöä, kun aikaisempina vuosina rengastettu yhteensä 12! Kahta lukuunottamatta kaikki nakkelit saatiin verkoista lokakuun aikana (AL)

Puukiipijä *Certhia familiaris*

Sekä useat suoranaiset vaelluslentohavainnot, että runsaat rengastukset lintuasemalla kertovat tavanomaista selvästi voimakkaammasta vaelluksesta.

28.9. Kit Kyyrönniemi 1m (MH, TN)
 30.9. Kit Hatunvaara 1m (MH)
 5.10. Rää Vuoniemi 1 NW (HKO, PH, HPö)
 21.10. Rää Samppanniemi 1 kiert (MH)
 Lintuasemalla 20 rengastusta, joka on toiseksi paras tulos aseman historiassa (AL)

Hippiäinen *Regulus regulus*

Havaintoja löytyi vain yhdeltä lomakkeelta ja lintuaseman katsauksesta, mutta niiden perusteella vaellus olikin siten ennätysmäinen!

6.10. Rää Vuoniemi 35 NW (MH)
 Lintuasemalla rengastettiin 304, joka on uusi ennätys. Vaellus oli myös ajoitukseltaan ennätysellisen myöhäinen, pari viikkoa tavanomaisesta aikataulusta jäljessä (AL)

Närhi *Garrulus glandarius*

Vain kohtalainen vaellus, päiväsumat pieniä, yhteensä 144 yksilöä. Lintuaseman katsauksessa lajia ei mainita.

29.8. Rää Vuoniemi 2 SE (HKO, AP)
 10.9. Vär Sääperi 6 S (HKi)
 11.9. Rää Vuoniemi 2m ja Vär Sääperi Räiköntorni 8 ENE, 2 SW (PZ)
 15.9. Rää Vuoniemi 5 SE (HKO, AV, KLi)
 16.9. Vär Sääperi Räiköntorni 10 SW (PZ)
 17.9. Joe Noljaikka Suisto 9 NW (HKO, AV) ja Vär Sääperi Räiköntorni 1 NW (PZ)
 21.9. Joe Noljaikka Suisto 4 NW, 8 SE (HKO, AP) ja Vär Sääperi Sääperinjärvi 1 S (PZ)
 23.9. Vär Sääperi Räiköntorni 3 SW (PZ)
 24.9. Rää Vuoniemi 8 E, 2 NW (PZ)
 26.9. Rää Vuoniemi 3/2a NW (PZ)
 28.9. Kit Kyyrönniemi 9m, Kit Majaniemi 5m (MH, TN), Rää Vuoniemi 3 NW (HKO, AV, PH) ja Vär Sääperi Räiköntorni 1 W (PZ)
 29.9. Rää Vuoniemi 2 NW, 2 SE (HKO, AV, KLi, KLe, KN)
 30.9. Rää Vuoniemi 7m (KLi, HKO, AV) ja Kit Kyyrönniemi 6 SE (MH)
 2.10. Joe Rantakylä tekomaäki 5 SE (TN), Rää Vuoniemi 6 SE (HKO, KLe, PH) ja Lip Arvinsalmi 9m (MH)
 5.10. Rää Vuoniemi 13 SE, 7 NW (HKO, PH, HPö)
 9.10. Kit Kyyrönniemi 4m (MH)
 10.10. Vär Sääperi Räiköntorni 1 SW (PZ)
 15.10. Kit Hatunvaara 4 E (PZ)

Harakka *Pica pica*

Vain pari vaelluksenoloista havaintoa ilmoitettiin.

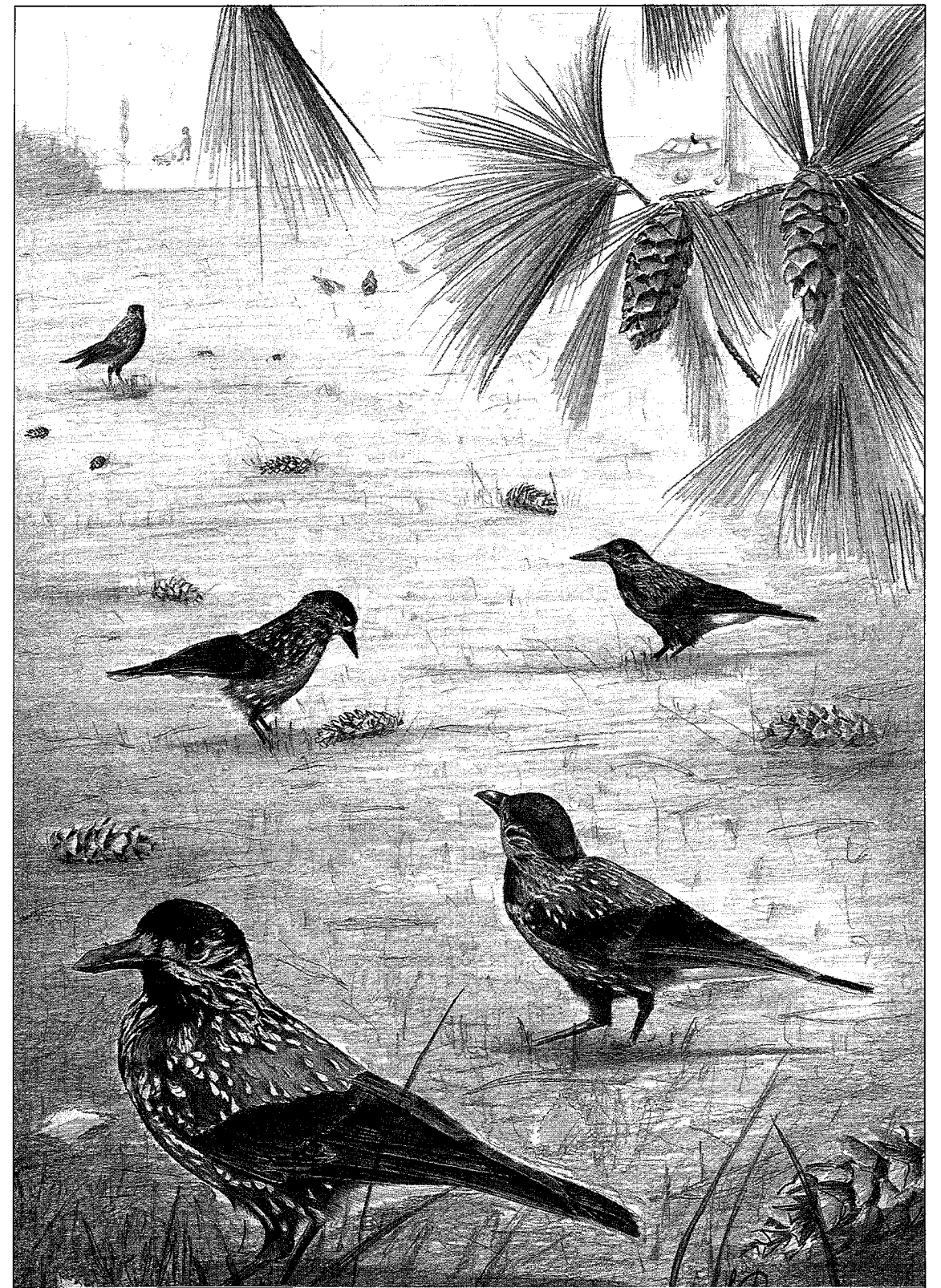
2.9. Vär Sääperi Räiköntorni 3 SE (PZ)
 6.10. Kon Jakokoski Tasanen 13 kiert (MP)

Pähkinähakki *Nucifraga caryocatactes*

Yhteensä yli tuhat syyskatsaukseen ilmoitettua yksilöä (797 vaelluksella ja 244 paikallisena) merkitsee ylivoimaista ennätysvaellusta Pohjois-Karjalan oloissa! Vaellus alkoi jo heinäkuun lopussa, oli selkeästi voimakkaimmillaan elokuun puolivälissä, kääntyi lokakuun alkuun mennessä poikkeuksellisen suuriksi paikallisesiintymiksi ja hiipui marras-joulukuussa enää pieniksi

määriksi paikallisia. Vaelluksen kulku kuu-kausittain (vaeltavat/paikalliset) heinäkuu-joulukuu: 2/0 - 629/81 - 120/25 - 43/110 - 3/23 - 0/5. Lisäksi ilmoitettiin 17 paikallista 'syksyiltä'. Hieman yllättäen pähkinähakia ei mainita lainkaan lintuaseman syysvaelluskatsauksessa (AL).

27.7. Rää Haapasalmi 2S (HKO)
 10.8. Joe Varaslampi 15W (JT)
 11.8. Lie Sarkkila Kiiskilänvaara 20W (Pertti Mulari)
 12.8. Lie Sarkkila Kiiskilänvaara 5 (Pertti Mulari), Kon Mönni Kanavahti 19m (MP) ja Joe Pekkalansilta 6 NW (PZ)
 13.8. Joe Noljaikka Wallenkatu 1 m, Joe Noljaikka Aavaranta 16 NW ja Joe Karsikko ohikulkutie 14 NW (PZ)
 14.8. Joe Noljaikka Wallenkatu 5 NW (PZ) ja Joe Noljaikka a7 (JHe)
 15.8. Pyh Mulo 224 W-NW (HKO ym.), Joe Linnunlahti Laululava 6 NW, 1m, 1p (PZ) ja Lie Mähkö hautausmaa 2 (Kerttu Näsänen)
 16.8. Pyh Mulo 172 W-NW (HKO ym.), Joe Linnunlahti Laululava 57 NW, 2 SE (PZ), Lie Rauhala 4 NE (EL) ja Toh Kemie 11 W (HKi)
 17.8. Lie Kirkkopuisto-Rantala 2 NW (EL)
 18.8. Joe 4W-NW (HKO) ja 18.-19.8. Lie Sairaalakatu 5-6p (JRY, EL)
 19.8. Lie Kontiovaara 1 (Ilkka Tuovinen) ja 19.-20.8. Lie Sarkkila Nuutila 4 (Simo Nuutinen)
 20.8. Kon Pitkäranta a5N (JMa) ja 20.-29.8. Lie Saavankatu 1-3p (Anja Nuutinen)
 21.8. Joe Noljaikka Wallenkatu 4NW (PZ) ja Kii Heinävaara 1 (JHe)
 22.8. Lie Koulukatu 1 (Jaana Reimasto), Vär Sääperi 17W-N (HKO) ja Joe keskusta 5 (HKO)
 23.8. Lie Mähkö 1 (EL) ja 23.8.-4.9. Lie Keskusta Möninkatu 2 (AK)
 24.8. Lie Mähköntie 5 (Voitto Virtanen) ja 24.-27.8. Lie Vornankatu 1 (AK)
 25.8. Lie Keskusta K-Rauta 2S (EL), Joe 2 SW-W ja Out 2 SW-W (HKO)
 26.8. Joe Linnunlahti Yliopisto 2 SE (PZ)
 27.8. Joe keskustan sembramänty 20p (HKO)
 28.8. Joe Noljaikka Wallenkatu 4 W (PZ), Lie Sokojoki Pappilanluhta 2S (EL) ja Out Vuonos 6W (HKO)
 29.8. Joe keskusta lääninvirasto 3p (JMa) ja Rää Vuoniemi 10 NW (HKO)
 30.8. Joe Linnunlahti Yliopisto 1 NW (PZ)
 31.8. Rää Vuoniemi 1 NW/SE ja Pyh Mulo 5 NW (HKO)
 VIII Lie Peltoniemi 6 (Reino Riikonen), Lie Iljankatu 11p (Otto Ikonen) ja elokuu Lie Kivivaara 1 joka nokki ampiaispesää (ei rikkonut) ja söi ulostulleet yksilöt! (metsurit)
 1.9. Vär Sääperi Räiköntorni 2 NW ja Vär Sääperi Sääperinjärvi 3p (PZ)
 2.9. Joe Noljaikka Suisto 1 kiert (HKO)
 3.9. Vär Sääperi Räiköntorni 2 N, 2 NW (PZ)
 5.9. Lie Kivivaara 1 kuoli (Pertti Mulari/EL) ja Kon Pitkäranta 1 NW, 1 SE (HKO)
 8.9. Vär Sääperi 5 E, 1 W (HKO)

Pähkinähakki ruokailemassa Joensuun Rantapuistossa. -piirros Heikki Pönkkä

Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1995

Hannu Lehtoranta

Vuosi 1995 jää petolintutkimuksemme historiaan hyvänä tuulihaukka-vuotena. Viime vuosina on peltojemme ja hakkuaukeidemme reunoille ripusteltu merkittävä määrä lajille sopivia pesäpönttöjä. Kannusteeksi pönttöajien työlle tuulihaukat majoituivat pönttöihin pesimään ennätysellisen runsaina. Vuoden 1995 hyvät myyräalueet sattuivat juuri niihin kuntiin, joissa pönttötyö on ollut aktiivisinta.

Pöllöpesintöjen perusteella myyriä oli runsaasti tarjolla Polvijärvellä, Kontiolahdessa, Liperissä ja Juuassa (Lehtoranta 1996b).

Muiden lajien osalla tutkimustehokkuudessa tapahtui lievä notkahdus heikompaan suuntaan. Isoja risupesiä jäi tarkastamatta hieman edellisvuosia enemmän. Syyinä olivat muutamille aktiiviharrastajille kasaantuneet muut kiireet. Havainnoijien määrään väheni neljästäkymmenestä noin kolmeen kymmeneen.

Kaikkille havainnoijille suuret kiitokset tehdystä työstä. Toivotaan, että havainnointi- ja ilmoitusinnokkuutta edelleen löytyy entisistä ja myös uusista harrastajista.

Havainnoijat: Halonen Markku, Hyttinen Tomi, Jouhki Vesa, JUUAN LINTUHARRASTAJAT (Halonen Jari,

Kirjavainen Harri, Lehtoranta Hannu, Lehtoranta Jouni, Lehtoranta Jukka, Ovaskainen Juha), Järvinen Paavo, Kontkanen Harri, Korhonen Veikko, Koskela Kimmo, Koskinen Harri, Kämäräinen Harri, Latja Ari, LIEKSA-LAISET (Lappi Esko, Mauranen Juhan, Riikonen Matti), Martiskainen Kimmo, Matero Jukka, Miettinen Juha, Nevalainen Toni, Nivanaho Rauno, Parkkonen Alpo, Parviainen Ari, Piironen Matti, Pitkänen Pekka, Rouhiainen Kauko, Suomalainen Juha, Virmajoki Olli ja Zetterberg Pentti.

Pesintäkatsaus lajeittain (suluissa vuoden 1994 lukemat, Lehtoranta 1995). Kirjoituksessa viitataan myös 25-vuotisjuhlakirjassa julkaistuihin 15 vuoden keskiarvoihin (Lehtoranta 1996a).

Hiirihaukka *Buteo buteo*

Yllättävän vaatimattomiksi jäivät hiirihaukan pesintään liittyvät havaintomäärät. Reviirien määrä oli vain 85 ja niiltä 39 varmistettua pesintää (113/51). Samalla tasolla on oltu viimeksi vuosina 1993 ja 1985.

Havaintojen määrän lisäksi myös pesintätulokset olivat melko heikkoja, vaikkakaan ei aivan pohjanoteerauksia. Koko läänin (= ilmeisesti jo väärä termi lukiessanne tätä) poikastuot-

to aloitettua pesintää kohden (=aloitettu muninta) oli 1,7 poikasta (1,5). Alueellisesti paras poikastuotto oli pohjoisilla alueilla, jossa tuotto oli 2,0 poikasta. Pesintöjä ilmoitettiin siellä vain Valtimolta ja Juuasta. Valtimolla hiirihaukka menestyi melko hyvin. Sieltä löytyi mm. ainoa neljän poikasen poikue. Hyvää ravintotarjontaa osoittaen samalla reviirillä vaihtopöytä pesi lapinpöllö. Juuassa lapinpöllöjen esiintymisestä huolimatta hiirihaukat olivat vähissä (vai olivatko taas kerran "kateissa" sen takia, että evästä riitti uusien pesien rakentamiseen).

Eteläisissä kunnissa poikastuotto jäi 1,4 poikaseen. Läänin keskialueilla lukema oli 1,8, vaikka alue pitää sisälään vuoden parhaat myyräalueet. Alueeseen tosin kuuluu myös selviä katoalueita. Parin edeltävän vuoden tapaan ravintohavaintoja tehtiin melko paljon eri lintulajeista.

Hiirihaukan rengastusmäärä 57 poikasta on vain reilu kolmannes parhaan vuoden määrästä (v.1989 141 poikasta).

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*

Hiirihaukan tapaan myös mehiläishaukan havainnot jäivät viimevuosien keskiarvoa heikommiksi. Reviirejä kertyi 20 ja niiltä kolme varmistettua

pesintää (16/2).

Pesinnät todettiin Juuassa, Lieksassa ja Valtimolla. Juuan pesintä tuhoutui munavaiheessa. Lieksassa pesintä tuotti kaksi poikasta. Muninta todettiin alkaneen 20. kesäkuuta. Valtimolla pesintä tuotti myös kaksi poikasta. Näillä vähillä havainnoilla poikastuotto aloitettua pesintää kohden oli 1,3 poikasta.

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Hyvin huolestuttavalta alkaa vaikuttaa kanahaukan tilanne. Reviirien ja varmistettujen pesintöjen määrät ovat koko 1990-luvun ajan laskeneet. Koko läänistä ilmoitettiin vain 31 reviiriä ja niiltä vähäiset 20 varmistettua pesintää (36/28). Tiedossa olevia pesiä jäi jonkin verran tarkastamatta, mutta silti havaintomäärät kertovat ainakin heikosta ravintotilanteesta. Kaikkialla syötävästä ei kuitenkaan ollut puutetta. Kontiolahdella pesintä tuotti harvinaiset viisi poikasta. Lisäksi neljän poikasen pesinnät todettiin Pyhäselässä ja Valtimolla.

Vuoden poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden muodostui 2,4 poikasta (2,7), mikä on keskiarvoa jonkin verran heikompi tulos. Kolme pesintää tuhoutui, joista yhden selvitet-

ty syy johtui pesän putoamisesta kesken munavaiheen. Muista tuhoutumisista ei ole tarkempia tietoja. Yhdeltä valtimolaiselta asumattomalta pesältä löytyi puun rungosta hauleja, joten kaikkeen tuollaiseen on edelleen syytä kiinnittää pesien tarkastuksessa huomiota.

Poikasten rengastusmäärä 30 poikasta on vain vajaa neljännes parhaan vuoden määrästä (v.1990 126 poikasta). Koko maan pesimistulos oli 10-vuotisjakson toiseksi huonoin (Haapala ym. 1996).

Varpushaukka *A. nisus*

Havainnointitehon laskeminen korostuu varmaankin juuri varpushaukan kohdalla. Kun isoja risupesiäkin jäi tarkastamatta, olettaa sopii, että varpushaukakorpien koluaminen jäi myös vähäisemmäksi. Kaikkiaan tietoja saatiin vain 21 reviiristä ja niiltä vaatimattomasti 6 varmistettua pesinnästä (17/9). Vuosi oli tosin valtakunnan tasollakin kymmenvuotiskauden heikoin kaikilta pesinnän tunnuslukujen osalta (Haapala ym 1996).

Meillä vähäisten pesintähavaintojen perusteella laskettu poikastuotto aloitettua pesintää kohden sentään pysyi oman keskiarvomme tasolla.

Poikasia tuli aloitettua pesintää kohden keskimäärin 3,8 (4,1). Tuhoutuneita pesintöjä ei todettu. Poikasia rengastettiin vain 11.

Sinisuhaukka *Circus cyaneus*

Vähäisiksi jäivät kontaktit sinisuhaukkaan. Reviirejä havainnointiin 21 ja niiltä pesintä varmistui 5 tapauksessa (22/3). Pesintöjä löytyi Juuasta, Kontiolahdesta, Lieksan Kolilta ja Valtimolta kaksi. Pesintöjen poikasmäärät olivat 3,4,4 ja Valtimolla poikasvaiheessa tuhoutunut viiden poikasen pesye. Poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden tulee 2,8 poikasta.

Kontiolahdella ja Valtimolla pesille osuttiin jo munavaiheessa, joten muninnan aloitus saatiin määritettyä. Molemmissa tapauksissa muninta alkoi 20. toukokuuta.

Kolmella pesällä yksi munista jäi kuoriutumatta. Sinisuhaukkoja rengastettiin 14 poikasta.

Ruskosuhaukka *C. aeruginosus*

Vuodesta 1995 muodostui eräs merkkipaalu ruskosuhaukan esiintymisessä Pohjois-Karjalassa. Laji otti harppauksen kohti pohjoista. Uudet pesäpaikat ja pesät löydettiin Juuasta ja Nurmeksista.

Taulukko 2. Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa vuonna 1995. Luvut vasemmalta oikealle: reviirien yhteismäärä/varmat pesinnät.

	hiiri- haukka	pie- kana	mehiläis- haukka	kana- haukka	varpus- haukka	sinisuo- haukka	ruskosuo- haukka	nuoli- haukka	ampu- haukka	tuuli- haukka	kunta yht.
Eno	-	-	-	1/1	-	-	-	2/2	-	3/3	6/6
Ilomantsi	2/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2
Joensuu	3/1	-	-	1/1	1/0	-	1/1	-	1/0	3/1	10/4
Juuka	12/3	1/1	1/1	4/2	2/0	6/1	1/1	2/1	-	11/7	40/17
Kesälahti	16/6	-	2/0	2/2	3/0	-	-	-	-	2/2	25/10
Kiihtelysvaara	4/3	-	-	-	1/1	-	-	-	-	-	5/4
Kitee	13/6	-	2/0	4/2	4/1	1/0	3/0	3/0	2/1	2/0	34/10
Kontiolahti	8/4	-	2/0	3/2	4/3	4/1	1/0	15/6	-	12/12	49/28
Lieksa	-	-	1/1	3/3	-	1/1	-	1/1	2/0	1/0	9/6
Liperi	8/5	-	1/0	2/1	1/0	2/0	2/0	-	-	10/7	26/13
Nurmes	1/0	-	-	-	-	-	1/1	-	-	1/0	3/1
Outokumpu	-	-	1/0	-	-	-	-	-	-	1/0	2/0
Polvijärvi	2/2	-	-	-	-	1/0	-	-	-	13/11	16/15
Pyhäselkä	1/1	-	1/0	1/1	-	-	1/0	1/0	-	5/3	10/5
Rääkkylä	3/2	-	-	-	1/0	1/0	2/1	1/0	-	-	8/3
Tohmajärvi	-	-	1/0	-	-	1/0	1/0	1/0	-	1/0	5/0
Tuupovaara	1/0	-	1/0	-	-	-	-	1/0	-	1/0	4/0
Valtimo	6/4	1/0	3/1	8/5	1/1	3/2	-	-	-	3/1	25/14
Värtsilä	5/0	-	4/0	2/0	3/0	1/0	1/0	4/0	-	3/0	23/0
yhteensä	85/39	2/1	20/3	31/20	21/6	21/5	14/4	31/10	5/1	71/47	302/139

Taulukko 1. Päiväpetolintujen pesintätulosta kuvaavat arvot Pohjois-Karjalassa vuonna 1995. Suluissa havaintojen määrä. (asuttu pesä = aloitettu muninta)

	hiiri- haukka	mehiläis- haukka	kana- haukka	varpus- haukka	sinisuo- haukka	ruskosuo- haukka	nuoli- haukka	tuuli- haukka
munamäärä	2,2 (22)	2,0 (2)	3,2 (12)	4,4 (5)	5,2 (4)	4,0 (2)	-	5,3 (40)
kuoriut. määrä	2,1 (22)	2,0 (2)	3,1 (14)	3,8 (5)	4,5 (4)	4,0 (2)	-	5,0 (39)
reng. ik. määrä	1,8 (32)	2,0 (2)	2,9 (14)	3,8 (5)	3,7 (3)	2,8 (4)	2,4 (8)	4,8 (39)
tuhoutuneet kpl	2	1	3	-	1	-	-	4
poik. tuotto/asuttu pesä	1,7 (34)	1,3 (3)	2,4 (17)	3,8 (5)	2,7 (4)	2,8 (4)	2,4 (8)	4,4 (43)

Kaikkiaan ruskosuohaukkoja nähtiin 14 reviirollä, joista 4 varmistui pesintä (14/1). Joensuussa pesästä rengastettiin viisi poikasta ja Rääkkylässä kaksi poikasta. Juuassa pesäpaikalla todettiin kaksi lentopoikasta. Nurmeksien pesässä kolmesta poikasesta kehittyi rengastusikään kaksi poikasta. Pesintä tapahtui Ylä-Karjala lehden aktiivisen seurannan alaisena. Päätoimittaja piti tarkkaa kirjaa työhuoneensa ikkunaan näkyneestä pesinnästä. Pesinnän yksityiskohtainen jatkokerptomus julkaistiin lehdessä sen jälkeen kun poikaset olivat lentokykyisiä.

Poikastuotoksi em. pesinnöistä tulee 2,8 poikasta aloitettua pesintää kohden.

Nuolihaukka *Falco subbuteo*

Nuolihaukkoja havainnointiin kaikkiaan 31 reviirollä, joista varmistettiin 10 pesintää (36/11). Vahva nuolihaukkakunta Kontiolahti oli taas lajin pääesiintymisaluetta. Noin puolet revii-reistä ja pesinnöistä tavattiin Kontiolahdesta.

Suurin osa pesinnöistä varmistettiin vasta lentopoikasvaiheessa. Vain kolme juukalaista poikasta sai renkaan jalkaansa.

Osin lentopoikueista laskettu poikastuotto oli ihan hyvä 2,4 poikasta aloitettua pesintää kohden.

Ampuhaukka *F. columbarius*

Edelleenkin valitettavan heikko tulos pienimmän haukkamme havaintomäärissä. Vain 5 reviirollä ilmoitettiin ja niiltä yksi ainoa pesintä Kiteellä (5/1). Pesinnästä ei ilmoitettu tarkempia

yksityiskohtia.

Pesinnän lisäksi Kiteellä oli toinenkin reviirollä, Joensuussa yksi ja Lieksassa kaksi reviirollä.

Tuulihaukka *F. tinnunculus*

Kuten alussa jo mainittiin, tuulihaukka oli vuoden 1995 menestyjä. Revii-rejä karttui mukavasti 71 ja niiltä ennätyskelliset 47 pesintää (64/27). Myyräalueita noudatellen parhaita alueita olivat Juuka, Kontiolahti, Liperi ja Polvijärvi. Valtimon tuulihaukkamäärät jäivät myyrätilanteeseen nähden vähäisiksi.

Meikäläiset tuulihaukat ovat pohjanmaalaiseen tapaan muutamassa vuodessa oppineet hyödyntämään niille tarjottuja pesäpönttöjä. Nyt 44 todetusta pesäpaikasta 39 oli pöntöissä. Hieman erikoinen oli juukalainen pesintä, jossa pari pesi lehto-/viirupöllön pöntössä. Perinteisen tyylin variksen pesäpönttöjä löytyi neljä ja harakan pesässä pesijöitä yksi. Luonnonkolopesintöjä ei nyt tavattu.

Poikastuotto oli keskiarvovuotta selvästi parempi. Aloitettua pesintää kohden poikasia varttui 4,4. Neljä pesintää tuhoutui. Yksi variksenpesä putosi poikasvaiheessa. Toisessa tapauksessa tuhoutumisen ehkä aiheutti ladon katon korjaus munavaiheessa. Naaras hautoi sitkeästi heinäkuun lopulle asti.

Poikuekoko oli hyvä. Kolmessa-

toista pesässä varttui kuusi poikasta. Enossa yhdessä pesässä oli peräti seitsemän munaa.

Osa pesinnöistä oli yllättävän myöhäisiä. Liperissä kuoriutuminen oli käynnissä 30.6. ja Polvijärvellä poikasia rengastettiin vasta 23.7. Poikasia rengastettiin ennätyskellisesti 189.

Lopuksi: Jotta saisin havaintokatsauksiin muodostuneen aikaviiveen kurotuksi umpeen, pyydän loppuja vuoden 1996 havaintoja käyttööni mahdollisimman pian. Samalla toivon, että kuluvan vuoden havainnot lähettäisitte kohtuullisen ajan kuluttua pesintäkautta jälkeen.

Petolintuvastaava

Hannu Lehtoranta
Eevalantie 6 D 14
83900 Juuka
013-472030, 049-186607

Kirjallisuus

- Haapala ym. 1996: Suomen petolintuvuosi 1995. Hippiäinen 26. vsk
Lehtoranta, H. 1995: Päiväpetolintujen pesintä P-K:ssa 1993 ja 1994. Siipirikko 22:20-22.
Lehtoranta, H. 1996a: Petolintujen tutkimus ja seuranta P-K:ssa. Siipirikko 23 (2): 55-68.
Lehtoranta, H. 1996b: Pöllöjen pesintä P-K:ssa 1995. Siipirikko 23 (3): 19-23

Taulukko 3. Päiväpetolinturengastukset Pohjois-Karjalassa 1995.

rengastaja	hiiri-haukka	mehiläis-haukka	kana-haukka	varpus-haukka	sinisuo-haukka	ruskosuo-haukka	nuoli-haukka	tuuli-haukka
Korhonen Veikko	12	2	9	5	-	-	-	4
Koskela Kimmo	8	-	6	4	4	-	-	5
Koskinen Harri	1	-	-	-	-	-	-	-
Kämäräinen Harri	1	-	-	-	-	-	-	-
Lappi Esko	-	2	3	-	-	-	-	-
Latja Ari	-	-	-	-	-	5	-	-
Lehtoranta Hannu	2	-	3	-	7	2	3	7
Lehtoranta Jouni	2	-	-	-	-	-	-	-
Martiskainen Kimmo	6	-	-	-	-	-	-	-
Matero Jukka	6	-	4	-	-	-	-	-
Miettinen Juha	19	-	5	2	3	2	-	100
Suomalainen Juha	-	-	-	-	-	-	-	73
yhteensä	57	4	30	11	14	9	3	189